

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Nuorten miesten riskikäyttäytymisen tunnistaminen ja sen vaikutukset arkielämään. Matti –hanke.

Miki Tanskanen

Matti Vartiainen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Ensihoitaja (AMK), SXK16S2

Sairaanhoitaja (AMK), SXO16S1C

Opinnäytetyö

18.9.2019

Tekijät Otsikko	Miki Tanskanen, Matti Vartiainen Nuorten miesten riskikäyttäytymisen tunnistaminen ja sen vaikutukset arkielämään. Matti-hanke.
Sivumäärä Aika	26 sivua 18.9.2019
Tutkinto	Ensihoitaja (AMK), Sairaanhoitaja (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Ensihoito, Sairaanhoido
Ohjaaja	Yliopettaja Hannu Puhakka
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata syrjäytymisriskin vaikutuksia nuorten miesten arkielämään. Opinnäytetyön tavoitteena on tunnistaa riskikäyttäytyminen ja sen eri ilmentymät sekä löytää keinoja, kuinka riskikäyttäytymistä voisi ehkäistä.</p> <p>Tavoitteenamme on myös havainnoida sitä, miten syrjäytyminen vaikuttaa nuorten miesten työllistymiseen. Opinnäytetyömme on osa Matti –hanketta, jonka tarkoituksena on vahvistaa nuorten miesten kouluttautumista ja näin ollen ehkäistä työttömyyden uhkaa.</p> <p>Opinnäytetyössämme on käytössä puolistrukturoitu teemahaastatteluaineisto, jossa on 16 (n=16) haastateltavaa. Haastateltavat olivat iältään 16 – 29-vuotiaita. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksissa korostui kouluttautumisen ja onnistuneen nuoruuden merkitys sekä sosiaalisen verkoston tuki. Nuorten miesten syrjäytymisen riskitekijöinä olivat varhaisen puuttumisen vähäisyys, velkaantuminen, sosiaalisen verkoston suppeus sekä palvelujärjestelmien riittämättömyys.</p> <p>Syrjäytymisen riskiä voidaan merkittävästi vähentää onnistuneella varhaisella puuttumisella. Myös nuoret miehet kokivat, etteivät saaneet riittävästi ohjausta ja tukea kouluttautumisen kriittisissä vaiheissa nuorella iällä. Jatkotutkimushaasteena on selvittää pajatoiminnan merkitys työllistymiseen myöhemmässä elämänvaiheessa.</p>	
Avainsanat	riskikäyttäytyminen, syrjäytyminen, nuoret miehet, kvalitatiivinen tutkimus

Authors	Miki Tanskanen and Matti Vartiainen
Title	Identification of Risk Behavior And Its Effects To Young Mens Everyday Life. Matti –project.
Number of Pages	26 pages
Date	18 September 2019
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Emergency Care, Nursing and Health Care
Specialisation option	Emergency Care, Nursing
Instructor	Hannu Puhakka PhD
<p>The aim of this thesis was to describe how social exclusion effects young mens everyday life. The goal of this thesis was to identify risk behavior and its different manifestations as well as discover ways to prevent it. One of our targets was also to observe how social exclusion effects young mens employment. Our thesis is a part of Matti –project which main goal is to reassert young mens education and therefore prevent the threat of unemployment.</p> <p>The thesis utilized half structured theme interview material that consisted of 16 (n=16) participants whom were 16 – 29-years old. The data was analyzed by the inductive content analysis. The thesis was made as a qualitative study.</p> <p>The thesis emphasized the importance of education and a successful youth as well as the support of social connections. Risks to social exclusion of young men were lack of early intervention, poor economical status, shortage of social connections and insufficiency of service systems.</p> <p>The risk of social exclusion can be lowered significantly by successful early intervention. Likewise young men experienced that they did not get enough guidance and support in the critical stages of their education. As a further study it should be clarified, how Matti –projects workshop activity affects employment on a later age of life.</p>	
Avainsanat	Risk behavior, social exclusion, young men, qualitative study

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Teoreettiset lähtökohdat	5
2.1	Nuorten miesten riskikäyttäytyminen	5
2.1.1	Nuorten miesten taloudellinen hyvinvointi	6
2.1.2	Nuorten miesten koulutus ja sen vaikutuksen työllistymiseen	6
2.1.3	Nuorten miesten syrjäytyminen	8
3	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	9
4	Opinnäytetyön menetelmät ja lähtökohdat	10
4.1	Menetelmälliset lähtökohdat	10
4.2	Aineistonkeruumenetelmä	10
4.2.1	Opinnäytetyön tiedonantajat ja haastatteluaineisto	11
4.3	Aineiston analysointi	13
5	Tulokset	15
5.1	Syrjäytymisen vaikutukset työllistymiseen	15
5.1.1	Koulutustausta osana työllistymistä	15
5.1.2	Perhe ja sosiaalinen verkosto osana riskikäyttäytymisen ehkäisyä	16
5.1.3	Pajatoiminnan vaikutus taloudelliseen turvaan	16
5.1.4	Kokemus omasta elämänlaadusta	17
5.2	Yhteiskunnan palvelujärjestelmien tuki nuorten miesten riskikäyttäytymisen tunnistamisessa ja ennaltaehkäisyssä	17
5.2.1	Kokemus pajatoiminnan onnistuvuudesta	17
5.2.2	Terveystuella osana nuoren elämää	18
5.2.3	Työvoimatoimisto työllistymisen mahdollistajana	18
6	Pohdinta	19
6.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	19
6.2	Luotettavuus	21
6.3	Eettisyys	21
6.4	Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimushaasteet	23
6.5	Arviointi	23
6.6	Ammatillinen kasvu	24
	Lähteet	25

1 Johdanto

Opinnäytetyömme on osa Matti – Miesten matkat työhön –hanketta. Teemme työtä Metropolia Ammattikorkeakoulussa yhdessä Matti –hankkeessa toimijoiden kanssa. Hankkeella vahvistetaan nuorten miesten kouluttautumista, ja näin ollen ehkäistään työttömyyden uhkaa. Hankkeessa kehitetään ohjausmalleja nuorten miesten avuksi. Ohjausmallit ovat kokemuksia osaamisesta, omaehtoisuudesta, itseohjautuvuudesta sekä yhteisöön osallistuvuudesta (Matti – Miesten matkat työhön). Keskitymme työssämme tunnistamaan ja löytämään ennalta ehkäiseviä keinoja nuorten miesten riskikäyttäytymiseen heidän antamien haastattelujen pohjalta. Nuoret miehet olemme rajanneet ikäluokkaan 16-29 –vuotiaat.

Tarkoituksena on kuvata syrjäytymisriskin vaikutuksia nuorten miesten arkielämässä. Tavoitteena on tunnistaa riskikäyttäytyminen ja sen eri ilmentymät sekä löytää keinoja, kuinka riskikäyttäytymistä voisi ehkäistä. Tavoitteenamme on myös havainnoida sitä, miten syrjäytyminen vaikuttaa nuorten miesten työllistymiseen.

Koemme, että opinnäytetyön aihe on tällä hetkellä ajankohtainen, sillä nuorten miesten syrjäytyminen on kansallisesti paljon esillä. Viime aikoina on keskusteltu paljon siitä, kuinka syrjäytymisvaarassa olevat nuoret miehet voivat ajautua myöhemmin elämässä myös muihin ongelmiin kuten päihdeongelmiin, heikkoon taloudelliseen asemaan sekä työttömyyteen. Keskusteluissa on noussut esille myös huoli Suomen taloudesta sekä tulevaisuudesta, jos merkittävä osa nuorista jäävät koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle (Nurmi 2011: 28). Syrjäytyminen on osa syy työttömyyttä ja huolta on herättänyt erityisesti nuorten miesten suurempi riski jäädä koulutuksen sekä työn ulkopuolelle peruskoulun jälkeen (TEM 2009).

Käyttämämme haastatteluaineisto on toteutettu puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Tutkimuksessamme käytämme kvalitatiivisen tutkimuksen mukaisesti induktiivista sisällönanalyysiä, koska nuorten miesten antamista haastatteluista saa induktiivisella sisällönanalyysillä kattavamman kuvan hajanaisesta aineistosta. Kattavan ja yhtenäisen kuvan muodostaminen auttaa yleistävän kuvan muodostamisessa ja projektoinnissa kansalliselle tasolle (Tuomi – Sarajärvi 2009: 91 – 96).

2 Teorettiset lähtökohdat

Opinnäytetyömme perustuu Matti – Miesten matkat työhön –hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on kehittää ohjausmalleja, joilla vahvistetaan 16-29 –vuotiaiden työpajatoiminnassa mukana olevien nuorten miesten työllistymistä sekä kuuluvuutta täysivaltaiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Hankkeeseen kuuluu erilaisia pajoja, joiden tarkoituksena on tukea miesten voimavaroja, osallisuutta, kokemuksia sekä työllistymistä tukevien mallien ymmärtämistä ja oppimista. Pajoissa työskennellään yhdessä tasavertaisesti vanhempien miesten, hanketoimijoiden sekä työpajojen valmentajien rinnalla. Näin pajoilla voimistetaan nuorten miesten kokemuksia aikaansaamisesta sekä omaan elämään liittyviin asioihin vaikuttamisesta. Pajoissa esille tulleiden tarpeiden pohjalta tuotetaan miesten kanssa ohjausmalli työpajojen käyttöön. Matti –hankkeen tarkoituksena on myös vahvistaa sukupuolten välistä tasa-arvoa (Hankesuunnitelma 2016.)

Hankkeen päätoteuttajana sekä hallinnoijana on Metropolia Ammattikorkeakoulu. Osatoteuttajana Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu sekä muina yhteistyökumppaneina Stadin ammattiopiston nuorten työpajat, Valtakunnallinen työpajayhdistys, Kouvolan yrittäjät Työväen sivistysliitto (TSL), Kouvolan Latu ry, Kouvolan eläkkeensaajat, Kahdeksan yritystä Helsingissä ja Kouvolassa (Matti – miesten matkat työhön.)

2.1 Nuorten miesten riskikäyttäytyminen

Nuorisolaissa, joka astui voimaan vuonna 2006, nuoreksi määritellään alle 29-vuotiaat. Se on käyttökelpoinen määritelmä elämänkaaren ajattelun kannalta. Nuorten elinoloista puhuttaessa on ikäraja syytä rajata tarkemmin, vastasyntyneetkin ovat alle 29 –vuotiaita (Autio - Eräranta - Myllyniemi 2008: 45.)

Riskikäyttäytyminen voi olennaisesti liittyä nuoruuteen. Se on toimintaa, joka voi olla haitaksi nuoren hyvinvoinnille. Toiminnan seuraukset ovat epävarmoja, mutta toiminta on vapaaehtoista ja siihen osallistuminen voi olla osa nuoren siirtymistä aikuisuuteen. Riskikäyttäytymisellä voi olla myös jokin tietty päämäärä; tupakoinnilla tai alkoholinkäytöllä voi saada toisten nuorten kunnioitusta tai sen avulla pyritään kapinoimaan normeja ja auktoriteetteja vastaan (Räsänen 2016: 50.)

2.1.1 Nuorten miesten taloudellinen hyvinvointi

Majamaan ja Rantalan katsauksessa nuorten aikuisten veloista he kertovat, että 2000-luvulle tultaessa nuorten aikuisten velkaongelmat ovat kasvaneet. Etenkin pikaluotot ovat kasvattaneet nuorten harkitsematonta velkaantumista ja sen myötä velkaongelmia. Nykypäivän nuorilla eläminen on muuttunut hyvinkin lainapainotteiseksi; opintoihin joudutaan ottamaan lainaa yhä useammin ja kuluttaminen on muuttunut enemmän luotollisemmaksi. "Osta nyt – maksa myöhemmin" -kuluttaminen on yleistynyt ja pitkän tähtäimen säästäminen on harvinaista nuorten keskuudessa (Majamaa – Rantala 2016: 4). Yksi kasvavista ongelmista nuorilla on köyhyys. Taloudellisia ongelmia aiheuttavat pienet ja epäsäännölliset tulot, sillä kulutusta ei osata tai ymmärretä suhteuttaa käytettävissä oleviin tuloihin. Myös korkeat asumiskustannukset ja etuuksien alhainen taso suhteessa palkkatasoon selittävät nuorten aikuisten köyhyyttä ja velkaantumista (Majamaa – Rantala 2016: 6).

Kun verrataan muihin ikäluokkiin, nuorilla tulot ovat yleensä pienet, mutta menot huomattavat. Pienten tulojen lisäksi myös työttömyys, opintolainan ja/tai opintotuen saaminen sekä perhesuhteet ovat ongelmallisia ja niillä on suuri vaikutus kulutuskäyttäytymiseen (Lehtinen – Peura-Kapanen: 107). Kuluttaminen on myös monelle nuorelle ihmiselle tapa ylläpitää sosiaalisia suhteita. Tavaroiden ostaminen on siten myös keino rakentaa omaa identiteettiä ja elämäntapaa sekä sosiaalisten erojen korostamisen väline. Halutun kulutustason ylläpitämiseen monet tarvitsevat lainarahaa. Tämä johtaa velkaongelmiin ja velkaantumiseen silloin, kun lainanottajalla ei ole itsekuria tai ymmärrystä rahoitusjärjestelmästä (Majamaa – Rantala 2016: 5). Myöskin Lehtinen ja Peura-Kapanen puoltavat ajatusta siitä, että tämän hetkisessä yhteiskunnassa suurimpia ongelmia nuorille tuottaa ristiriita rajallisten kulutusresurssien sekä lähes rajattoman tarjonnan välillä. Nuoret joutuvat tasapainottelemaan kulutusvalintojen välillä niukoilla resursseilla opiskelun, epäsäännöllisten tulojen vuoksi (Lehtinen – Peura-Kapanen: 107).

2.1.2 Nuorten miesten koulutus ja sen vaikutuksen työllistymiseen

Peruskouluasteisen koulutuksen jälkeinen jatkokoulutus, joko toisella- tai kolmannella koulutusasteella edesauttaa huomattavasti työllistymistä ja menestymistä työmarkkinoilla. Lastensuojelulain nojalla sijoitetuilla lapsilla tai nuorilla on huonompi todennäköisyys kouluttautua peruskoulutasoa korkeammalle tai kouluista valmistutaan oletettua myöhemmin. Myös syrjäytymisvaarassa olevilla nuorilla koulutuksesta

aikataulussa valmistuminen on heikompaa kuin niillä, joilla syrjäytymisen riskitekijöitä ei ole olemassa. Harkon, Lehiköisen, Lehdon ja Ala-Kauhaluoman tekemässä tutkimuksessa huomattiin kodin ulkopuolelle sijoitettujen ja eläke-etuutta saavien nuorten enintään keskiasteen opintojen suorittaneiden opiskelijoiden osuuden laskevan alle 10 prosentin 2-4 vuotta myöhemmin kuin muulla tarkasteltavalla kohderyhmällä (Harkko – Lehikoinen – Lehto – Ala-Kauhaluoma 2016: 32-34).

Hannu Rintanen on tutkimuksessaan Terveys ja koulutuksellinen syrjäytyminen nuoren miehen elämäkulussa kerännyt tietoa vuosien 1994-1995 aikana oppilaitoksilta heiltä keskeyttäneiden opiskelijoiden määrästä ja keskeyttämiseen johtaneista syistä. Peruskoulun keskeyttämisen keskeisiä syitä olivat haluttomuus koulutukseen ja vaikea elämäntilanne, etenkin perheen sisällä. Kolmanneksi yleisimmäksi syyksi Rintanen listasi sopeutumisvaikeudet ja psyykkisen hyvinvoinnin huonontumisen. Osa peruskoulun jälkeen jatkokoulutuspaikkaa hakemattomista nuorista suunnitteli siirtyvänsä suoraan työelämään. Tilastollisesti tämän ryhmän edustajilla ei ole ollut motivaatiota kouluttautua lisää ja monilla heillä on ongelmia psyykkisessä ja sosiaalisessa hyvinvoinnissa sekä jonkin asteinen päihdeongelma (Rintanen 2000: 47-50).

Peruskoulussa todetulla oppimisvaikeudella Rintanen totesi olevan yhteyden jatkokoulutuspaikan suhteen, sillä noin puolet oppimisvaikeudesta kärsivistä nuorista aloitti ammatilliset opinnot ja toinen osa tarvitsi lisää tukea jatkokouluttautumisen järjestämisessä (Rintanen 2000: 47-50).

Toisen asteen koulutuksen keskeyttämisen syyt olivat peruskoulun keskeyttämisen syitä moniulotteisempia, sillä osa tilastollisista keskeyttäneistä nuorista vaihtoi opintolinjaa tai vaihtoi korkeampaan koulutukseen (Rintanen 2000: 47-50).

Nuoret ovat työmarkkinoilla aktiivisempia ja liikkuvaisempia kuin vanhemmat ja työttömyys on lyhytaikaisempaa. Opiskelun päättyessä ruvetaan etsimään töitä. Nuoren työuran alkutaipaleeseen saattaakin mahtua monia lyhyitä työttömyyden jaksoja, mikä ei välttämättä ole niin negatiivinen asia, kunhan työttömyys ei pitkity (Autio - Eräranta - Myllyniemi 2008: 35.)

2.1.3 Nuorten miesten syrjäytyminen

Syrjäytyminen on moniulotteinen ja yleensä kasaantuva prosessi, jossa huono-osaisuuden eri alueet vain vahvistavat toisiaan. Siinä ajaudutaan yhteiskunnassa tavanomaisen ja yleisesti sopivana pidetyn elämänlaadun ja -tavan ulkopuolelle. Syrjäytymisessä usein jäädäänkin ulkopuolelle yhteiskunnan perusasioista, kuten työmarkkinoista, perheestä ja ystävistä sekä yhteiskunnallisesta osuudesta (THL 2017.)

Suomessa on noin 25 000 – 40 000 (4-6%) 15 – 24-vuotiaita nuoria, jotka ovat jääneet työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle. Koulujen kesken jääminen enteilee heikkoa työmarkkina-asemaa sekä heikompa tulotasoa aikuisuudessa. Tämän taustalla on usein vanhempien alhainen koulutustaso, yksinhuoltajuus sekä nuorien oppimisvaikeudet (Nurmi 2011: 28).

Syrjäytymisen juuret alkavat usein jo lapsuudesta. Riski syrjäytymiseen on paljon suurempi etenkin vähän koulutetuilla, huostaan otetuilla sekä maahanmuuttajataustaisilla nuorilla. Siksi syrjäytymisen riski on suurempi, koska lapsi joutuu kasvamaan ympäristössä, jossa on jo valmiiksi useita syrjäytymisen riskitekijöitä. Syrjäytyminen voi olla seurausta myös työttömyydestä, mielenterveysongelmista, köyhyydestä, päihteistä sekä joutumisesta yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. Tämä estää ihmisiä osallistumasta normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin täysipainoisesti. Erityisen alttiita syrjäytymiselle ovat ihmiset elämän eri muutosvaiheissa, kuten koulun tai opiskelun, työsuhteen tai parisuhteen päättyessä (Stengård – Appelqvist-Schmidlechner – Upanne – Parkola 2008: 12-16.)

Lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevien toimenpiteiden sekä palveluiden vaikuttavuudesta on hyvin vähän tutkimustietoa Suomessa. Pääpaino syrjäytymisen ehkäisyn kehittämisessä tulisi olla peruspalveluissa. Peruspalvelut ovat tärkeitä varhaisen ennaltaehkäisyn, kattavan tavoitettavuuden ja korkeamman vaikuttavuuden takaajina. Koko perhe tulisi ottaa huomioon lasten ja nuorten ongelmien ehkäisyssä, ja sen tulisi olla kokonaisuus, jossa kaikki osat tukevat toisiaan (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015). Nurmi ottaa katsauksessaan kantaa siihen, että syrjäytymistä voidaan ehkäistä puuttamalla siihen syrjäytymisen eri vaiheissa, kuten kouluaikana, ammatinvalinnan ohjauksessa, eri kuntoutusmuodoissa (kuten työpajatoiminta) sekä muissa tilanteissa, kuten vankila ja oikeuskäsittely. Syrjäytymisen ehkäisyssä on tärkeää nuoren tilanteen kartoitus sekä ongelmakohtien varhainen puuttuminen (Nurmi 2011:

32). Tätä ajatusta puoltaa myös Laivamaa ja Paloniitty kirjallisuuskatsauksessaan. Heidän mukaansa keskeistä on kouluterveydenhuollon ehkäisevä toiminta, jonka tarkoituksena on huomata syrjäytymistä ennakoivia ilmiöitä, kuten poissaolot, käytöshäiriöt, oppimisvaikeudet ja psykologiset ongelmat. Tarpeeksi varhaisella puuttumisella voidaan saada aikaan hyviä tuloksia (Laivamaa – Paloniitty 2012: 11-12).

Nuorten miesten syrjäytymistä ehkäisee muun muassa puolustusvoimien kutsunnat, joissa kohdataan kaikki nuoret miehet. Se mahdollistaa aktiivisen tuen kutsunnoissa, että varusmies- tai siviilipalveluksen keskeytyessä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015).

Syrjäytyminen on nostettu maamme kaikkein keskeisimmäksi sisäiseksi uhaksi sisäministeriön johdolla laaditussa turvallisuuden ehdotuksessa. Erytishuomiona nimenomaan lasten ja nuorten syrjäytyminen sekä ongelmien periytyminen sukupolvelta toiselle. Varhaisessa vaiheessa syrjäytyneen nuoren ennen eläkeikää aiheuttamien kustannusten arvellaan olevan miljoonan euron luokkaa. Syrjäytymisvaarassa olevia nuoria arvellaan olevan 14 000:sta jopa yli 100 000:een. Syy arvion suurelle haitarille on siinä, että syrjäytymistä itseään ei voi mitata, sillä se on teoreettinen käsite, josta edellytetään käsitteellistämistä ja mallintamista, joista ei vallitse yksimielisyyttä. Nuorten mielestä syrjäytymisen tärkeimpänä selittäjänä pidetään ystävien puutetta. Sen sijaan omaa laiskuutta, välinpitämättömyyttä tai epäterveellisiä elämäntapoja harvempi pitää syrjäytymisen syynä. Nuoret miehet ajattelevat, että syrjäytymisen syynä on yksilön omat ominaisuudet (Autio - Eräranta - Myllyniemi 2008 : 44-46.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata syrjäytymisriskin vaikutuksia olevien nuorten miesten heidän arkielämäänsä.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten riskikäyttäytymisen ennaltaehkäisevään tunnistamiseen työllistymisen näkökulmasta. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten nuorten miesten syrjäytyminen ilmenee arkielämässä?
2. Miten nuorten miesten syrjäytymistä ennaltaehkäistään?

3. Miten työllistyminen vaikuttaa riskikäyttäytymiseen?

4 Opinnäytetyön menetelmät ja lähtökohdat

4.1 Menetelmälliset lähtökohdat

Opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena tutkimuksena hyödyntäen induktiivista sisällön analyysia. Meillä molemmilla on ennestään suoritettuna lähihoitajan ammattitutkinto ja muutaman vuoden työkokemus terveydenhuollon alalta. Olemme molemmat samassa ikäluokassa haastateltujen nuorten miesten kanssa, joten aihe koskettaa meitä. Tällä hetkellä molemmat meistä opiskelevat kolmatta vuotta Metropolia AMK:ssa sosiaali- ja terveydenhuollon alalla.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija luo ennalta tutkimuskysymykset tutkittavaan aineistoon liittyen, siitä näkökulmasta, jota halutaan tutkia. Tällöin pyritään muodostaan syvempi käsitys tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa perehdytään tilastojen ja datan sijasta johtopäätösten luomiseen haastatteluista tai keskusteluista muodostuvasta aineistosta. Kvalitatiivisen tutkimukseen osallistuvat henkilöt saavat vapaasti vastata haluamallaan tavalla esitettyihin kysymyksiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa päätavoitteena on muodostaa tutkittavasta aiheesta tulosten pohjalta yleistettävissä oleva teoreettinen kokonaisuus. (Tuomi–Sarajärvi 2002: 14-16).

4.2 Aineistonkeruumenetelmä

Tutkimuksessa käytettävä haastatteluaineisto tulee Matti – hankkeen toimijoilta. Haastattelu on toteutettu teemahaastatteluna. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jossa keskustellaan aihepiiristä ennalta muodostetun haastattelupohjan mukaisesti vapaamuotoisesti haastateltavan kanssa. Teemahaastattelulle tyypillistä on se, että haastatteluun osallistuvat ovat omassa elämässään eläneet tai kokeneet haastattelun teeman mukaisia aiheita. Haastattelussa keskitytään henkilön subjektiiviseen kokemukseen. Haastattelulla tutkitaan henkilön tuntemuksia, ajatuksia sekä kokemuksia (Hirsjärvi – Hurme 2000: 47–48).

4.2.1 Opinnäytetyön tiedonantajat ja haastatteluaineisto

Aineisto on kerätty teemahaastatteluna ja haastateltuja nuoria miehiä on 16. Haastattelut on kerätty Helsingissä ja Kouvolassa nuorilta miehiltä, jotka ovat pajatoiminnassa mukana. Miehet ovat iältään 16-29 vuotiaita.

Kaikissa haastatteluissa on käytetty samaa haastattelurunkoa. Haastattelurunko pitää sisällään yhdeksän kohtaa lähtien haastateltavan iästä, asuinpaikasta ja vanhempien koulutuksesta aina pajatoiminnan merkitsevyyden subjektiiviseen arviointiin haastateltavien kohdalla ja oman elämän hyvinvoinnin arviointiin.

- Taustatiedot

Taustatietoja selvittäessä on keskitytty ikään, sukupuoleen ja asuinpaikkaan.

- Koulutus ja koulutushistoria

Koulutukseen liittyvillä kysymyksillä on selvitetty haastateltavan koulutuspolkua ja tulevaisuuden suunnitelmia kouluttautumisen suhteen. Lisäksi kysymyksillä on pyritty kartoittamaan mikä saa haastateltavan motivoitumaan koulutukseen.

- Työpaikat ja työhistoria

Työllistymiseen liittyvillä kysymyksillä on selvitetty haastateltavan työhistoria, sekä kokemus työympäristön motivoinnista. Lisäksi kysymyksillä on pyritty kartoittamaan haastateltavan tavoitteita tai toiveita tulevaisuuden työllistymiselle ja koulutukselle.

- Lapsuuden perheen aikuisten ammatit ja koulutus

Perhe-elämään liittyvillä kysymyksillä on selvitetty haastateltavan perheen työ- ja koulutushistoriaa. Näiden lisäksi on selvitetty, onko perheessä ollut työttömyyttä haastateltavan lapsuuden tai nuoruuden aikana.

- Millaisen merkityksen nuoret antavat elämänkulku pajoille?

Pajatoimintaan liittyvillä kysymyksillä on kartoitettu kunkin haastateltavan elämänpolkua, joka on johtanut hänet OTE-pajalle. Samalla on kartoitettu kunkin haastateltavan subjektiivisia kokemuksia pajatoiminnan merkittävydestä ja onnistuvuudesta, sekä heidän näkemyksiään toiminnan jatkuvuuden kehittämiseksi.

- Elämän merkitykselliset käännekohtat ja tekijät elämäkulussa

Elämään tyytyväisyyttä selvittäessä on haastateltaville esitetty erilaisia väittämiä, joihin heidän on pyydetty vastaamaan asteikolla 1-7 (Täysin eri mieltä – täysin samaa mieltä). Haastateltavan on myös pyydetty perustelemaan omaa vastaustaan haastattelijalle. Elämän tyytyväisyyteen tehdyt kysymykset ja vastausasteikko pohjautuvat Satisfaction with life scale – malliin, jonka Diener, Emmons, Larsen ja Griffin ovat tehneet vuonna 1985.

- Osaamisen / pystyvyykokemukset / omaehtoisuus / itseohjautuvuus

Osaamiseen ja pystymiseen liittyvillä kysymyksillä selvitettiin kyselyyn vastaavan henkilön omaa subjektiivista kokemusta saamistaan onnistumiskokemuksista ja vahvuuksista. Vastajille esitettiin väittämiä, joihin he saivat itse vastata numeraalisesti asteikolla 1-10, sekä heiltä kysyttiin kokemuksia, jolloin he ovat itse huomanneet onnistuneensa tai muut ovat huomanneet heidän onnistumisensa.

- Hyvinvointi ja luottamus

Hyvinvointia ja luottamusta kartoitettaessa haastateltavilta tiedusteltiin aluksi mistä he itse käsittävät ihmisen hyvinvoinnin koostuvan. Sen lisäksi haastateltavilta kyseltiin elämän hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä sekä heille itselleen tärkeitä asioita. Elämän hyvinvointiin liittyvät kysymykset pohjautuivat osaltaan Roderick M. Kramerin tekemään tutkimukseen; Trust and distrust in organizations: Emerging prespectives, enduring questions, sekä jo aiemmin mainittuun Dienerin, Emmonsin, Larsenin ja Griffinin tutkimukseen.

- Millaisen merkityksen nuoret antavat palveluille

Viimeisessä kyselyn osassa kartoitettiin nuorten käyttämiä yhteiskunnan tukipalveluja ja heidän kokemukstaan niiden käytön onnistumisesta.

4.3 Aineiston analysointi

Induktiivista sisällönanalyysiä käytetään silloin kuin tutkittavasta aiheesta ei ole aiemmin tutkittua tietoa saatavilla tai silloin kun tieto on hajanaista, kuten haastattelu aineiston analysoinnissa. Sisällön analyysissa on edettävä ehdottomasti aineistosta saatavilla ehdoilla eikä siihen saa vaikuttaa tutkijan oman mielipiteet tai lähtökohdat. Induktiivisen sisällönanalyysin avulla muodostuu yleiskäsitteitä pelkistyksien pohjalta. Abstrahoinnin avulla muodostetaan teoreettinen kehys työlle. Haastattelu aineisto pyritään tiivistämään siten että, aineistoa voidaan tutkia tutkittavan ilmiön kannalta. Induktiivisella sisällönanalyysillä voidaan tutkia syy – seuraus suhteita sekä asioiden välisiä yhteyksiä (Tuomi – Sarajärvi 2009: 91 – 96).

Työssä induktiivisella sisällönanalyysillä pyritään löytämään yksittäisten haastatteluaineistojen välille muodostuvia yhteyksiä yleistettävissä olevista asioista nuorten miesten elämästä. Työn tekemistä kriittisesti ohjaavat työlle asetetut tavoitteet, tutkimuskysymykset sekä työn tarkoitus, aineiston analysoinnissa on keskitytty näiden esille nousseiden asioiden ohjaamana nousseisiin teemoihin (Tuomi – Sarajärvi 2009: 91 – 96.)

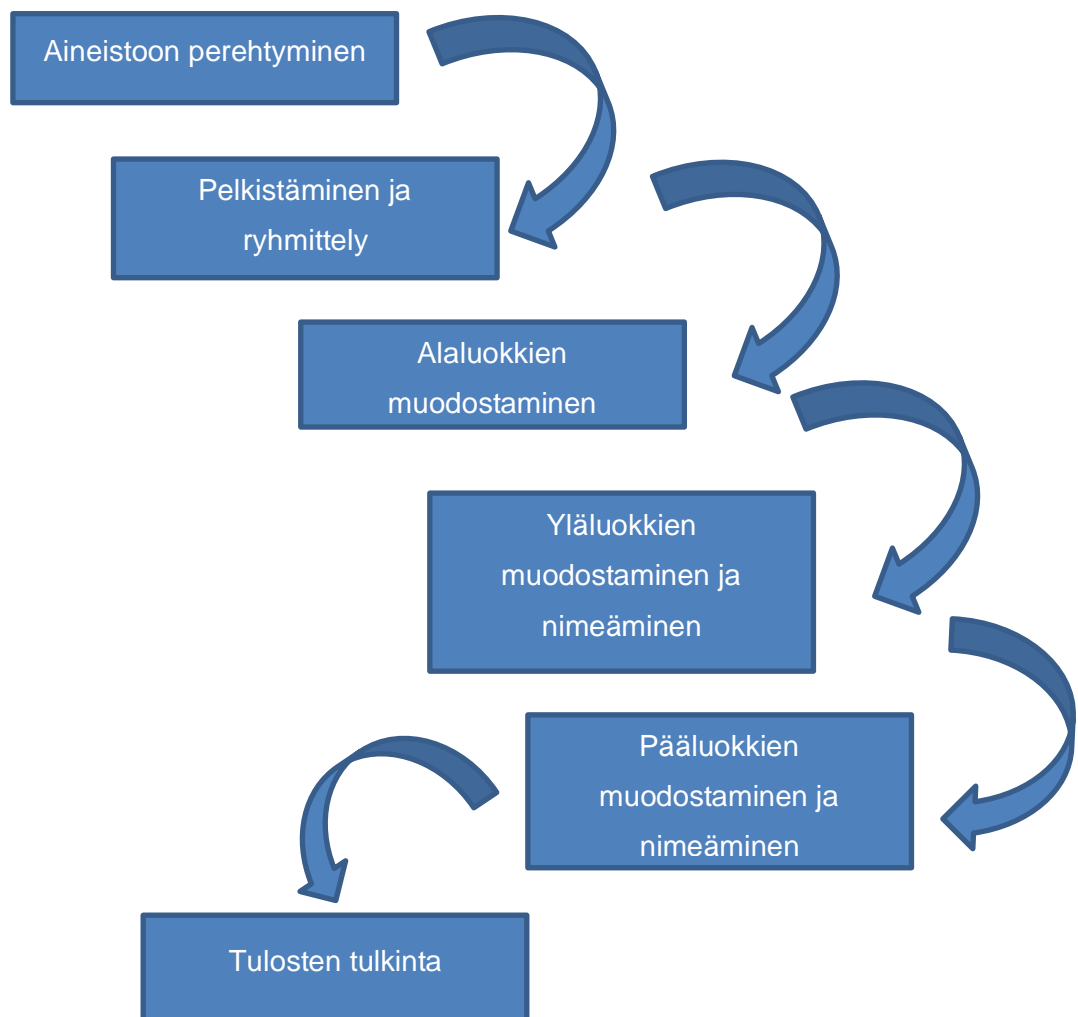
Haastattelu on ainutlaatuinen tapa saada tietoa, sillä siinä ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tällä tavoin voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen (Hirsjärvi -- Remes – Sajavaara 2009: 204.)

Kirjassa Tutki ja Kirjoita kirjassa Hirsjärvi yms. kertovat, että teemahaastattelussa on tyypillistä, että teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten järjestys ja tarkka muoto puuttuu (Hirsjärvi yms. 2009: 208.)

Aineiston analysointi toteutettiin induktiivisen sisällönanalyysimenetelmien yksinkertaisimmalla tavalla; luokittelemalla. Itsessään haastatteluaineistot luettiin läpi sekä pelkistettiin. Ensimmäisellä luentakerralla koko aineisto luettiin läpi. Analysoitavat teemat valittiin ja niiden pohjalta muodostettiin tekstistä esiyymmärrys tutkittavasta ilmiöstä sekä tekstistä muodostettiin pelkistyksiä. Pelkistyksistä muodostettiin karkeita alaluokkia, joista muodostettiin näin ollen edelleen karkeita yläluokkia, liittyen

tutkittavana oleviin teemoihin. Toisella luentakerralla tutkittavien teemojen ulkopuolelle jäävien pelkistysten tarkastelu lopetettiin. Karkeiden ala- ja yläluokkien muodostamisen jälkeen tutkimuksen tarkoitukseen, tavoitteisiin ja tutkimuskysymyksiin palattiin, jotta ne pystyttiin asettamaan aineistoa ja siitä saatua dataa vastaavaksi (Tuomi – Sarajärvi 2009: 91 – 96.)

Tutkimuksen tarkoituksen, tavoitteiden ja tutkimuskysymysten kohdentamisen jälkeen ala- ja yläluokkia muokattiin vastaamaan paremmin niiden sisälle kuuluvaa haastatteluaineistoa. Muodostuneiden yläluokkien pohjalta työhön yhtenäistettiin kaksi pääluokkaa, joiden otsikoinnin alle sisältyi myös alaluokat, sekä niihin johtaneet pelkistykset. Lopulta haastatteluaineiston materiaali ja tutkittu tieto yhtenäistettiin tuloksiksi peilaamalla teoretietoa haastatteluaineistoon.

Kuvio 1. Induktiivisen sisällönanalyysin eteneminen.

5 Tulokset

Tässä luvussa kuvaamme Matti –hankkeen aineiston haastatteluista saamiamme tuloksia. Luvussa etsimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme ja saamme näkemyksen siitä, miten nuorten miesten syrjäytyminen ilmenee arkielämässä, kuinka riskikäyttäytyminen vaikuttaa työllistymiseen sekä miten riskikäyttäytymistä ennaltaehkäistään.

5.1 Syrjäytymisen vaikutukset työllistymiseen

Seuraavissa alaluvuissa käsittelemme teemahaastatteluiden pohjalta nuorten miesten työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä sekä sosiaalisen verkoston vaikutuksia matkalla työelämään. Haastatteluiden pohjalta saimme yläluokiksi koulutustaustan, sosiaalisen verkoston, pajatoiminnan vaikutukset sekä oman elämänlaadun kokemuksen.

5.1.1 Koulutustausta osana työllistymistä

Jokainen haastatteluun vastanneista on suorittanut peruskoulun tutkinnon saaden siitä päättötodistuksen. Jokainen on aloittanut toisen asteen tutkinnon, mutta vain osa on suorittanut sen loppuun. Syitä toisen asteen tutkinnon keskeyttämiselle olivat velkaantuminen, henkilökohtaiset syyt, kuten omaisen menehtyminen ja koulupaikan muutos. Oppimisvaikeudet, masennus sekä opiskeltavan alan mielekkyyden puutos.

Ammattikoulun suorittaneista henkilöistä osa on jäänyt työttömäksi (syytä ei selvinnyt), saanut opiskelupaikan seuraavaan tutkintoon tai ei ole hakenut suorittamansa alan töitä ja sitä myöten ajautuneet pajatoimintaan. Ammattikoulun suorittamisen jälkeen haastateltavat ovat miettineet ammattikorkeakouluun lähtemistä, mutta eivät ole hakeneet kouluihin sillä ongelmana ovat olleet oppimisvaikeudet varsinkin esseiden kirjoittamisessa.

Moni tiedonantaja on pajatoiminnassa mukana etsimässä omaa alaa. Pajatoiminnassa on mahdollista käydä tutustumassa eri aloihin. Suurin osa on löytänyt pajatoiminnan avulla mielekkään alan, mihin haluaisi tulevaisuudessa töihin. Haastatteluissa on noussut esille muun muassa metalli- ja puutyöpajat.

5.1.2 Perhe ja sosiaalinen verkosto osana riskikäyttäytymisen ehkäisyä

Haastateltavien perheessä työttömyys on aika jakautunutta. Esille tulleiden vanhempien ammatit ovat toisen asteen tutkintoja, kenenkään haastateltavan vanhemmat eivät ole korkeasti koulutettuja. Osan tiedonantajien vanhemmat ovat tällä hetkellä työttömiä tai ovat olleet osan aikaa työttöminä. Esille tulleet ammatit vanhemmilla ovat muun muassa leipuri, sihteeri, apuhoitaja, maalari sekä tehdastyöntekijä.

Osan haastateltavien sisaruksista on tällä hetkellä koulussa, työttömänä tai työelämässä. Noin puolet haastateltavista asuvat tällä hetkellä vanhempien/vanhemman kanssa. Muutama on muuttanut omilleen, asunut kaverien luona/lastenkodissa tai jo perheellistynyt.

Noin puolet haastateltavista kokee omaavansa riittävän sosiaalisen verkoston. Suurin osa kertoo, että ystäviä on vähän tai vain yksi, mutta kokee sen riittäväksi. Melkein kaikki tiedonantajista kokee, ettei voi luottaa toisiin ihmisiin. Moni kokee, että työkaverit sekä pajatoiminnassa mukana olevat ihmiset kuuluvat osaksi sosiaalista verkostoa. Näin ollen monien nuorten miesten sosiaalinen verkosto on kasvanut pajatoiminnan myötä, sillä he ovat saaneet kavereita pajatoiminnasta. Moni myös kokee, että sosiaaliset taidot ovat parantuneet pajatoiminnan myötä.

5.1.3 Pajatoiminnan vaikutus taloudelliseen turvaan

Suurimmalla osalla haastateltavista on taustalla velkaantumista, johtuen työttömyydestä tai pikavipeistä ja lainoista. Melkein kaikki kokevat pajatoiminnan positiivisena taloudellisen turvan takaajana. Pajatoiminnasta saa mielekästä tekemistä, työkokemusta sekä palkkaa. Osa on saanut pajatoiminnan avulla oppisopimuspaikkoja, jotka johtavat tulevaisuudessa ammattiin ja työelämään. Jos pajatoiminnan työharjoittelu on palkatonta, henkilö voi hakea toimeentulotukea.

Useat ovat olleet työttömänä peruskoulun jälkeen. Moni on elänyt pelkästään tuilla. Työttömyys on johtanut velkaantumiseen nuorilla miehillä. Pajatoiminta on mahdollistanut oman taloudellisen tilanteen parantamista sekä auttanut oman tulevaisuuden ammatin etsinnässä. Pajatoiminta myös mahdollistaa normaalin päivärytmin muodostumista sekä sopeutumista arkielämään yhteiskunnassa.

5.1.4 Kokemus omasta elämänlaadusta

Kaikki haastatelluista miehistä olivat tyytyväisiä tämän hetkiseen elämäänsä. Moni koki, ettei elämä ole erinomaisen hyvää, mutta tunnistivat sen, että pystyvät itse vaikuttamaan omaan elämäänsä. Moni koki itsenäistymisen sekä omilleen muuton tärkeänä asiana oman elämänlaadun parantamisessa.

He kokevat, että ovat saaneet paljon tärkeitä asioita elämässään. Asiat, joita he muuttaisivat, olisivat vain pieniä asioita. Nuoret miehet luettelivat tärkeiksi asioiksi elämässään muun muassa perheen, ystävät, taloudellisen turvan sekä työllistymisen. Nuorten vastauksissa monet kokivat arkirytmien sekä taloudellisen turvan olevan perusta hyvälle elämälle.

5.2 Yhteiskunnan palvelujärjestelmien tuki nuorten miesten riskikäyttäytymisen tunnistamisessa ja ennaltaehkäisyssä

Seuraavissa alaluvuissa käsittelemme yhteiskunnan palvelujärjestelmien toimivuutta syrjäytyneiden nuorten miesten näkökulmasta heidän arkielämässään. Käsittelemme aihetta OTE-pajatoiminnan, sosiaali- ja terveysalan palveluiden sekä työ- ja elinkeinopalveluiden avulla, sillä nämä palvelujärjestelmät nousivat esille nuorten miesten haastatteluista sekä näitä palveluita on saatavilla ympäri suomen.

5.2.1 Kokemus pajatoiminnan onnistuvuudesta

Monen haastateltavan nuoren mielestä pajatoiminta on antanut mielekästä tekemistä sekä rytmitystä arkeen. Moni on löytänyt pajatoiminnan avulla myös itselleen sopivan työympäristön mitä haluaa tehdä tulevaisuudessa. Pajatoiminnassa on mahdollista tutustua moniin eri työympäristöihin ja ammatteihin sekä osallistua elämäntutusteluihin. Nuoret kokevat, että pajatoiminta mahdollistaa omien taitojen kehittämisen sekä kokemuksen kartoittamisen.

Suurin osa nuorista on käynyt tutustumassa eri aloihin sekä pajoihin ja sitä kautta ovat löytäneet itselleen mieluisan puolen. Pajatoiminnan kautta on myös mahdollista saada oppisopimuspaikka. Pajatoiminnasta saa työkokemusta sekä palkkaa, joka mahdollistaa tulevaisuudessa työnsaantia.

5.2.2 Terveydenhuollon tuki osana nuoren elämää

Kaikki haastatellut nuoret miehet kokevat kouluterveydenhuollon toimineen ja olevan hyvä osa kasvavan nuoren elämässä. He myös kokevat, että terveydenhuollossa he ovat saaneet tasa-arvoista ja samanlaista kohtelua kuin muutkin. Nuorten mielestä terveydenhuoltopalvelut ovat toimineet hyvin. Moni kuitenkin kokee, että työllistymismahdollisuuksista sekä ura- ja jatkokouluttautumis mahdollisuuksista ei kerrottu tarpeeksi koulumaailmassa. Nuoret miehet kokevat tarvitsevansa enemmän ohjausta jatko-opintoihin sekä työllistymismahdollisuuksista jo yläasteella. Sosiaalitoimen kanssa on muutamalla ollut vaikeuksia aiemmin, mutta nyt asiat sujuvat myös heidänkin kanssa.

Nuoret miehet kaipaavat jonkinlaista matalankynnyksen paikkaa, jossa käydä ihan vain juttelemassa. Valmassa (Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus) yhdellä nuorella on tapaamisia psykologin kanssa. Hän on auttanut nuorta käymään läpi elämän hankalia asioita.

5.2.3 Työvoimatoimisto työllistymisen mahdollistajana

Monet nuoret ovat löytäneet pajatoimintaan työvoimatoimiston kautta. He kuitenkin kokevat, että työvoimatoimiston palveluista ei ole tarpeeksi tietoa saatavilla. Osalle esimerkiksi annettiin vain työttömyyskorvausta ja he löysivät pajatoimintaan tuttujen kautta.

Noin puolet haastateltavista kokevat TE-toimiston ja sen työntekijät positiivisena asiana. He ovat sitä kautta löytänyt tiensä polun päähän, josta he alkavat rakentamaan omaa tulevaisuuttaan. Toinen puoli taas kokee palvelut riittämättöminä sekä toimimattomina. Heidän vastauksien perusteella heidän kokemuksensa TE-toimistosta on se, että siellä halutaan vain saada asiakas nopeasti ulos ilman ohjausta oikeaan suuntaan.

6 Pohdinta

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Miten nuorten miesten riskikäyttäytyminen tunnistetaan?

Suurimpana yhdistävänä tekijänä haastatteluaineistosta nousi esiin nuorten miesten koulutuksen puutteellisuus, sillä suurimmalla osalla haastatteluun osallistuneista nuorista ei ollut peruskoulun jälkeistä tutkintoa kokonaan suoritettuna. Harkko, Lehikoinen, Lehto ja Ala-Kauhaluoma löysivät omassa tutkimuksessaan yhteyden koulutuksen puuttumiselle ja menestykselle työmarkkinoilla. Tätä puoltaen myös Rintanen omassa väitöskirjassaan huomasi koulutuksen puutteellisuuden vaikuttavan merkittävästi nuorten miesten psyykkiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Osaltaan koulutuksen puute vaikuttaa työllistymiseen ja taloudelliseen hyvinvointiin. Nurmi löysi tekemässään katsauksessa yhteyden myös vanhempien koulutustason ja lasten kouluttautumisen välillä. Tätä osaltaan puoltavat myös aineistosta tehdyt havainnot, sillä osalla haastatteluun osallistuneiden nuorten miesten perheistä vanhempien koulutus jäi toiselle- tai nuorisosteelle (Harkko – Lehikoinen – Lehto – Ala-Kauhaluoma 2016: 32-34; Rintanen 2000: 47-50; Nurmi 2011: 28).

Haastateltavista nuorista merkittäväällä osalla oli henkilökohtaisen talouden kanssa ongelmia, osaltaan johtuen huonosta työllistymisestä sekä sosiaalista oloista. Huono taloudellinen tilanne johtaa usein niin sanottuun ylivoimaiseen elämiseen ja näin ollen velkaantumiseen. Myöskin vakituisen työsuhteen puuttuminen tai epäsäännöllisillä tuloilla eläminen aiheuttaa usein nuorille taloudellista painetta, jolla on vaikutuksia jopa psyykkiseen hyvinvointiin (Lehtinen – Peura-Kapanen: 107; Majamaa – Rantala 2016: 6).

Miten nuorten miesten syrjäytymistä ennaltaehkäistään?

Yleisellä tasolla syrjäytyminen on moniulotteinen ja kasaantuva prosessi. Useilla haastatteluun osallistuneilla nuorilla erilaiset syrjäytymiseen vaikuttavat tekijät, kuten koulutuksen puute, huono sosiaalinen tilanne ja sosiaalisen verkoston merkittävyys, kumuloituivat ja omalta osaltaan vaikuttivat merkittävästi nuorten miesten orastavaan syrjäytymiseen (Stengård – Appelqvist-Schmidlechner – Upanne – Parkola 2008: 12-16).

Haastatteluaineistosta päällimmäisenä tekijänä nousi esille se, ettei syrjäytymisvaarassa olevia nuoria miehiä tavattu tai heidän kanssaan ei keskusteltu tulevaisuuden suunnitelmissa kriittisessä kasvu- tai nuorisoiän vaiheessa. Esimerkiksi haastateltavien kokemus kouluterveydenhuollon osallistumista heidän elämäänsä oli vähäinen tai sen kohdentaminen ei onnistunut, mistä heille on jäänyt huono kokemus. Merkittävinä tausta löydöksiä aineistossa oli myös nuorten rikkonainen lapsuuden ajan perhe-elämä, sillä usealla osallistuneella oli henkilökohtaisena kokemuksena vanhempien ero, yksinhuoltajuus tai kodinulkopuolelle sijoittaminen. Stengårdin, Appelqvist-Schmidlecherin, Upanteen ja Parkolan tekemässä tutkimuksessakin huomattiin riskin syrjäytymiseen kasvavan huomattavasti lapsuus- tai nuoruusiän sosiaalisten vaikeuksien myötä. Terveystenhuollon palvelujärjestelmän toimintaan, ja siitä haastatteluun osallistuneille jääneeseen huonoon kokemukseen, Laivamaa ja Paloniitty sekä Nurmi omissa tutkimuksissaan nostivatkin esiin varhaisen puuttumisen tärkeyden. Varhaisella puuttumisella syrjäytymistä ennakoiviin ilmiöihin, esimerkiksi poissaolot tai käytöshäiriöt, voidaan ennalta ehkäistä nuorta auttamalla häntä kriittisessä vaiheessa asiaan kuuluvalla tavalla. (Stengård – Appelqvist-Schmidlechner – Upanne – Parkola 2008: 12-16; Nurmi 2011: 28; Laivamaa – Paloniitty 2012: 11-12).

Miten työllistyminen vaikuttaa riskikäyttäytymiseen?

Työllistyminen ja säännölliset tulot ennaltaehkäisevät taloudellisen paineen syntymistä ja näin ollen pikaluotoista johtuvaa velkaantumista. Suurimalla osalla haastatteluun osallistuneilla nuorilla miehillä ei ole pajatoiminnan lisäksi säännöllisiä tulonlähteitä. Säännöllisten tulojen puuttuminen johtaa usein ylivoimaisen elämiseen ja varojen käyttämisen suhteuttaminen on vaikeaa, mitä yritetäänkin usein paikata luottoa ottamalla. Yleisesti kansallisella tasolla työllistymistä ja työmarkkinoilla pärjäämistä yritetään edesauttaa kouluttautumisella, tällöin henkilö saa lähtökohtaisesti paremmat mahdollisuudet pärjätä ja menestyä työelämässä. Kuitenkin sosiaalihuollon palvelujärjestelmä, eritoten Kela, tarjoaa nuorille taloudellista tukea kouluttautumiseen opintotuen ja -lainan takauksen avulla. Nämä tukitoimet auttavat nuorta selviytymään taloudellisista haasteista, kuitenkin osa nuorista kokee etuuksien tason olevan alhainen verrattaessa nyky-yhteiskunnan asumiseen kuluvien menojen suhteen. Haastatteluun osallistuneilla nuorilla miehillä useilla ei ollut peruskoulun jälkeen tutkintoa suoritettuna loppuun. Muihin ikäluokkiin verrattuna nuorilla, työuransa aloittavilla henkilöillä, on verrattain pienemmät tulot kuin jo pitkään työelämässä olleilla. Kuitenkaan nuorten menot eivät skaalaudu samalla asteikolla, sillä yleiset elämisen kustannukset ovat

usealla saralla saman tasoiset (Majamaa – Rantala 2016: 6; Lehtinen – Peura-Kapanen: 107; Harkko – Lehikoinen – Lehto – Ala-Kauhaluoma 2016: 32-34; Rintanen 2000: 47-50).

6.2 Luotettavuus

Tarkoituksenamme oli muodostaa luotettavaa tietoa ja sen selvittelyssä tarkastellaan sitä, miten todenmukaisesti tietoa on tuotettu tutkimuksessa. (Kylmä - Juvakka 2007: 127.) Silloin, kun arvioidaan luotettavuutta, on hyvä huomioida myös tutkimuksen kohde ja tarkoitus eli mitä tehdään ja miksi (Tuomi - Sarajärvi 2002: 135).

Keskeinen osa tutkimustamme on luotettavuuden arviointi. Tutkimuksellamme on tiettyjä arvoja ja normeja, kuten, että työskentelemme rehellisesti, luotettavasti sekä tarkkuudella. Tutkimuksessamme saimme valmiin litteroidun teemahaastatteluaaineiston, johon osallistui 16, iältään 16-29-vuotiasta työpajatoiminnassa ollutta nuorta miestä. Laadulliseen tutkimukseen valitaan henkilöitä, joilla on tietoa ja kokemusta tutkittavasta kohteesta. Laadulliseen tutkimukseen osallistuvien henkilöiden määrä on yleensä pieni, jotta tutkittavasta kohteesta saadaan mahdollisimman oleellista tietoa. (Kylmä - Vehviläinen-Julkunen - Lähdevirta 2003: 611). Käytämme myös tieteellisen tutkimuksen vaatimusten mukaisia ja eettisiä menetelmiä tiedonhankinnassa ja arvioinnissa sekä huomioimme asianmukaisesti toisten tutkijoiden tekemän työn. Luotettavuuskysymyksissä keskeisiä käsitteitä on reliabiliteetti eli missä olosuhteissa meidän tutkimuskysymyksemme ovat luotettavia, kuinka pysyvää saamamme mittaukset ja havainnot ovat sekä johdonmukaisuus tuloksissa, joita olemme saaneet. (Saaranen-Kauppinen - Puusniikka 2006.) Luotettavuuteen vaikuttaa myös tallennusten laatu, litteroinnin tarkkuus ja luokittelun säännönmukaisuus (Hirsjärvi - Hurme 2000: 185). Tallennusten laatu sekä litteroinnin tarkkuudesta on vastannut Matti –hankkeen muut toimijat, joten emme voi ottaa kantaa näihin luotettavuuteen liittyviin kysymyksiin. Luokittelun säännönmukaisuuden luomiseksi pyrimme löytämään yhteyksiä eri haastatteluiden pelkistyksien välille sekä löytämään näistä pelkistyksistä yhteneväisiä kokonaisuuksia, vaikuttamatta itse henkilökohtaisilla näkemyksillä ja lähtökohdilla saatuihin tuloksiin.

6.3 Eettisyys

Työssään tutkija käyttää asiantuntijavaltaa ja tutkijayhteisön hänelle tarjoamaa arvovaltaa. Erityisesti ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen tekeminen edellyttää tutkijalta

hyvän tutkimuskäytännön eli tutkittavien suostumuksen noudattamista, jolloin ensisijaista on tutkittavan ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Käytämme työssämme luotettavia tiedonkeruumenetelmiä, jolloin tutkimusasetelman mahdolliset eettiset ongelmakohdat ovat ennakoitavissa ja jopa etukäteen ratkaistavissa (Saaranen-Kauppinen - Puusniekka 2006.) Valmiin haastatteluaineiston myötä, eettiset ongelmakohdat olivat jo tämän tutkimuksen osalta lähtökohtaisesti minimaaliset, sillä haastatteluun osallistuvien anonymiteetti oli turvattu sekä haastattelumateriaali on salattu ja jaettu vain hankkeessa mukana oleville toimijoille. Tutkimuksessa omalla toiminnallamme olemme myös pitäneet huolta haastatteluun osallistuneiden tunnistamattomuudesta sekä heidän identiteettinsä suojaamisesta. Olemme tutkimuksessamme tehneet johdonmukaisen koodiston alkuperäisen aineiston sekä henkilökohtaisen pelkistyksen välille, minkä avulla pystyimme itse palaamaan pelkistyksen viittaamaan alkuperäisen aineiston kohtaan paljastamatta haastateltavan henkilöllisyyttä.

Eettisyyden ja luotettavuuden kannalta on tärkeää, ettei tutkija esitä omia mielipiteitään tai näkemyksiään totena tai vaikuta niillä tutkimuksen tulokseen missään tutkimuksen vaiheessa. Tutkimuksen raportoinnissa on taattava tutkimukseen osallistuneille henkilöille tunnistamattomuus (Tuomi - Sarajärvi 2002: 138.) Eettisen viitekehyksen sisällä on tiettyjä periaatteita, joita noudatamme työssämme. Kunnioitus yksilön päätöksen tekoon kysymysten vastaamisessa. Haastateltavalle on annettu vapaus vastata kysymyksiin itse haluamallaan tavalla. Periaate tutkimuksesta aiheutuvien haittojen minimointi sekä mahdollisten haittojen vertaaminen tutkimuksesta saatujen hyötyjen kanssa. Tutkimuksen hyödyllisyyden periaate. Tuotamme tuloksia, joista voidaan hyötyä tulevaisuudessa. Periaate oikeudenmukaisuudesta eli tutkimuksessa tulevien hyötyjen ja haittojen tasapuolinen ja oikeudenmukainen arviointi (Holloway – Wheeler 2014: 54-55). Käyttämiämme lähteitä on käsitelty kunnioittaen sekä lähteiksi on pyritty valitsemaan mahdollisimman tuoretta ja kontekstiin liittyvää lähdemateriaalia.

Tutkimuksessamme käytetty aineisto ei ole meidän keräämäämme. Aineiston käyttöoikeus on annettu meille Matti –hankkeen toimijoilta. He ovat keränneet teemahaastatteluaineiston ja suorittaneet litteroinnin. Aineiston jatkokäsittely sekä sen hävittäminen kuuluvat Matti –hankkeen toimijoille.

6.4 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimushaasteet

Kehittämisehdotuksena haluamme nostaa esille yhteiskunnallisemman tutkimuksen. Laadullinen tutkimus teemahaastatteluna on vähäisen osallistujamäärän vuoksi suppeahko näkemys syrjäytyneiden nuorten miesten arjesta. Jotta saataisiin yhteiskunnallisempia ja yleistettävämpiä tuloksia, tulisi tutkimukseen ottaa mukaan myös työttömät nuoret miehet, jotka ovat jääneet yhteiskunnan ulkopuolelle, eivätkä välttämättä ole vielä päässeet tai löytäneet mukaan pajatoimintaan. Näin ollen suuri osa syrjäytyneistä nuorista miehistä ja heidän kokemuksistaan on koskemattomissa.

Jatkotutkimushaasteeksi haluamme myös ehdottaa pitkittäistutkimuksen mahdollisuutta. Tutkimukseen osallistuneet nuoret miehet voisivat vastata esimerkiksi 10 vuoden kuluttua saman tyyppiseen kyselyyn uudelleen. Näin voisimme selvittää miten pajatoiminta, Matti –hanke, kokemusasiantuntijat sekä syrjäytymistä ehkäisevä toiminta on toiminut. Mitä he saivat irti pajatoiminnasta ja olisiko heillä noussut erilaisia kehittämisehdotuksia syrjäytymistä ehkäisevään toimintaan ajan kuluessa. Meitä kiinnostaisi myös tietää, onko pajatoiminta edesauttanut työllistymisessä sekä niin sanotun oman alan löytämisessä, sillä muutama haastatteluun osallistunut nuori koki tuolloin löytäneensä oman alansa tai kiinnostuksen kohteensa pajatoiminnasta. Haluaisimme myös nostaa ilmaan kysymyksen siitä, millaiset motiivit haastatteluun osallistuneilla oli suostua tutkimukseen.

6.5 Arviointi

Opinnäytetyön kehitysprosessi opetti pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta sekä oman työskentelyn reflektointia ja arviointia. Kehitysprosessissa määrittelimme saamamme aineiston pohjalta meidän omia mielenkiintoamme vastaavia tutkimuskysymyksiä. Tutkimuskysymykset muuttuivat prosessin aikana saamiemme tulosten perusteella. Suunnitteluvaihe oli opinnäytetyössämme haastava. Suunnitteluvaiheessa meillä oli käsillä vain opinnäytetyön aihe, joka silloin oli ”Nuorten miesten riskikäyttäytymisen tunnistaminen ja sen ehkäisy”. Teorian hankinta suunnitteluvaiheessa keskittyi nimenomaan riskikäyttäytymisen eri muotoihin sekä sen ehkäisyyn nykyajan yhteiskunnassa. Toteutusvaiheessa saimme käsiimme haastatteluaineiston, jonka pelkistyksen ja tulosten saamisen jälkeen totesimme, ettei alkuperäinen opinnäytetyön otsikko kuvannut saamiamme tuloksia tai aineistoa.

Opimme, että laadullisessa tutkimuksessa teemahaastatteluaineistosta saamamme tulokset tarkensivat olemassa olevia tutkimuskysymyksiä sekä auttoivat otsikon uudelleen muodostamista. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa olisi ollut meidän mielestämme tärkeää päästä jo käsiksi aineistoon, jotta olisimme voineet jo heti alkuun keskittää työn tekeminen oikeille raiteille.

6.6 Ammatillinen kasvu

Opintojen aikana olemme käyneet monenlaisissa harjoitteluissa, joista olemme oppineet ihmisen kohtaamista ja kykyä asettua toisen ihmisen asemaan. Uskomme, että näistä taidoista on hyötyä opinnäytetyössämme. Opinnäytetyötä tehdessä sekä aineistoa analysoidessa saamme paljon hyvää tietoa riskikäyttäytymisestä sekä syrjäytyneiden nuorten auttamisesta. Nämä tiedot auttavat meitä tulevaisuudessa työelämässä, sillä tulemme työssämme kohtaamaan nuoria miespotilaita.

Opimme, että ammatillinen kasvu on jatkuva prosessi, jonka kautta yksilö kasvaa myös ihmisenä. Saimme prosessin kautta välineitä työelämään, joilla pystymme tunnistamaan syrjäytymisvaarassa olevia nuoria sekä ohjaamaan heitä oikeanlaisen avun piiriin. Opinnäytetyön prosessi opetti meille päätöksentekoa, teorian peilaamista käytäntöön sekä kykyä poimia vastauksista oleellisia asioita.

Oppimisen taksonomian mukaisesti opinnäytetyömme pohjalta ymmärrämme syrjäytymisen johtavat riskit ja tiedämme niiden oletetun syntyperän sekä osaamme soveltaa tulevaisuudessa toimimissamme työyksiköissä tätä tietoa, esimerkiksi puheeksi ottamalla ja oikeanlaisella ohjauksella sosiaalihuollon palveluiden pariin kunkin henkilön omien tarpeiden ja voimavarojen mukaisesti.

Lähteet

Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Luettu 4.10.2018)

Autio, Minna – Eräranta, Kirsi –Myllyniemi, Sami 2008. Polarisoituvaa nuoruus? Nuorten elinolot –vuosikirja 2008.
https://drive.google.com/file/d/0B_bWt1M6i9mWQ1FOMG9CeDBDYU0/view Luettu 17.10.2018.

Harkko, Jaakko – Lehikoinen, Tuula – Lehto, Sarita – Ala-Kauhaluoma, Mika 2016. Onko osa nuorista vaarassa syrjäytyä pysyvästi? - Nuorten syrjäytymisriskit ja aikuisuuteen siirtymistä tukeva palvelujärjestelmä. Helsinki: Kela. Saatavilla sähköisesti <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/170035/Tutkimuksia144.pdf?sequence=4&isAllowed=y>>

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2000: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Holloway, Immy – Wheeler, Stephanie 2014. Qualitative Research in Nursing and Healthcare. United Kingdom: Wiley-Blackwell. Lehtinen, Anna-Riitta – Peura-Kapanen, Liisa 2005. Kulutus nuorten velkaantumisen taustalla? Kerava: Savion kirjapaino Oy. Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja. Luettu 9.5.2019. Löytyy myös sähköisenä: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152244/Vox_consumptoris.pdf#page=113>

Kylmä, Jari – Vehviläinen-Julkunen, Katri – Lähdevirta, Juhani 2003: Laadullinen terveystutkimus – mitä, miten ja miksi? Duodecim (119).

Laivamaa, Miina – Paloniitty, Riina 2012. Nuorten syrjäytymisriskien tunnistaminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy kouluterveydenhuollossa. Opinnäytetyö. Luettu 9.5.2019. Löytyy myös sähköisenä: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/53810/Laivamaa_Miina_Paloniitty_Riina.pdf?sequence=1>

Lehtinen, Anna-Riitta – Peura-Kapanen, Liisa 2005. Kulutus nuorten velkaantumisen taustalla? Kerava: Savion kirjapaino Oy. Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja. Luettu 9.5.2019. Löytyy myös sähköisenä: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152244/Vox_consumptoris.pdf#page=113>

Majamaa, Karoliina – Rantala, Kati 2016. Nuorten aikuisten velat, velkaongelmat ja keinot talouden tasapainottamiseksi. Helsinki: Helsingin yliopisto. Verkkojulkaisu. Luettu 9.5.2019.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/164373/Katsauksia_16_Majamaa_Rantala_2016.pdf?sequence=1>

Matti-hanke: <https://www.metropolia.fi/tutkimus-kehittaminen-ja-innovaatiot/hankkeet/matti-miesten-matkat-tyohon/>

Matti – Miesten matkat työhön. Metropolia Ammattikorkeakoulu.
<https://www.metropolia.fi/tutkimus-kehittaminen-ja-innovaatiot/hankkeet/matti-miesten-matkat-tyohon/>

Nousiainen, Kirsi – Petrelius, Päivi – Yliruka, Laura 2016. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (THL). Puheista tekoihin. Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. Verkkodokumentti.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130733/tyo201620Puheista%20tekoihinWEB.23.6.16.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Nurmi, Jan-Erik 2011. Miksi nuori syrjäytyy? Katsaus. Jyväskylä: Niilo Mäki-säätiö. Luettu 9.5.2019. Verkkodokumentti: <<https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2011/04/Nurmi.pdf>>

Rintanen, Hannu 2000. Terveys ja koulutuksellinen syrjäytyminen nuoren miehen elämänselämissä. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavilla sähköisesti <<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66990/951-44-4798-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2015. Syrjäytymistä vähentävä toimenpideohjelma. <https://stm.fi/syrjailytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy> Luettu 17.10.2018.

Stengård, Eija – Appelqvist-Schmidlechner, Kaija – Upanne, Maila – Parkola, Kai – Henriksson, Markus 2008. Time out! Aikalisä! Elämä raiteilleen – Varusmies- ja siviilipalveluksen ulkopuolelle jääneiden miesten elämäntilanne ja psykososiaalinen hyvinvointi. Stakes. Saatavilla sähköisesti: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/76859/R18-2008-VERKKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 3.10.2018

TEM: Nuoret miehet työelämään – mitä palveluita ja toimenpiteitä tarvitaan TE-toimistoissa. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö, 2009

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Tuomi, Jouni - Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.